

ד.א.ד.א.ד.א.

עלון לשבת קודש

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

נושא השבוע: לקראת ראש השנה

ההפטרה: "קומי אורי" (ישעיה ס)

לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת
לע"נ משה בן זילפה ואליאס ז"ל לבית חיימי
כ' אלול תשע"ח 1237 (שנה כג')

פרשת כי תבוא

"והיית משולזל ממראה עיניך אשר תראה" (כוז,כד)

האט

עוד 10 ימים
יום הדין!

בעונותינו הרבים שהעולם מלא שקר ובלבול, מרמה וחנופה והאמת נעדרת ומכוסה בכיסויים של מודה ואופנה. ויש אדם הרואה נוכחה, שיש לו עיניים לראות את האמת המסתתרת בתוך השקר. "והיית משולזל" אך בעיני העולם נחשב הוא למשוגע וקיצוני בדעותיו, היות והוא רואה את המצב בראיה אחרת המנוגדת להשקפתם ונוחותם. אעפ"כ יעמוד איתן ולא יבוש מפני המלעיגים המסלפים את האמת הנצחית של תורתנו הקדושה.

"לחם לא אכלתם ויין ולכר לא שתיתם למען תדעו כי אני ה' אלוהיכם" (כט,ה)

אומר המגיד מקלם: טבע העולם כשיהודי "רעב" ויש לו בעיות הוא נזכר בה' מאשר כשהוא שבע וטוב לו. ולמה באים הבעיות והניסיונות? "למען תדעו כי אני ה' אלוהיכם" - המחיה אתכם ונותן לכם כל מחסורכם. עומדים אנו בפיתוחה של השנה החדשה, שנה שבה יקבע בראש השנה איך תראה השנה של כל אחד מאתנו בכל המישורים, עליו נזכור כי השם יתברך הוא אבינו מלכנו, בוראנו המחיה אותנו ובידיו אנו תלויים. לכן בטרם נבקש שנה טובה ומאושרת עלינו לומר לו **תודה** על כל החסדים שגמל עמנו ונאמר: **תודה**, ריבונו של עולם על הבריות הגוף ובריות הנפש, וכי דבר מובן מאליה הוא?

תודה על הלחם ועל המזון שאתה נותן לנו לאכול ומים לשתות. על בגד נקי ובית נעים וממוגז ביום חם.... ובזכות התודות שנאמר נזכה בסיעתא דשמיא ולשנה טובה ומבורכת, בלי תזכורות לא נעימות משמים שיגרמו לנו להיזכר בהשם יתברך.

השקפת היהדות

התקיעה בשופר מקורותיה וטעמיה

ימים ספורים קודם ראש השנה ציווה הבעש"ט על תלמידו ששימש כבעל תוקע בבית תפילתו, כי ילך להתקדש ולהיטהר היות וברצונו ללמדו את סודות הכוונות שבתקיעות. עשה התלמיד כמצות רבו, וכשחזר לימדו הרב את כל הכוונות כסדרן, תוך שהוא מוסיף באזהרה, "עליך לשנן את הדברים היטב למען יהיו חרוטים ביוכרונך בשעת התקיעות". אולם בשעה שעלה לתקוע בשופר פרחו ונשתכחו ממנו כל אותן כוונות שלמד. ניסה לומר בקשות, פיוטים, שמות הקודש ולא עלה בידו. הבעש"ט והחבריא הקדושה מתקדשין בסילודין לקראת התקיעות ואילו בעל התקוע מתמרמה כשליבו נשבר לרסיסים מה יעשה? כיצד יתקע ואינו זוכר מאומה מכל אותן כוונות קדושות? דמעות חנקו את גרונו וצרבו את עיניו, בלב נדא כולו כחרס הנשבר תקע בלא כל כוונות. בתום התפילה ניגש הבעש"ט ושיבחו לעיני כולם: "תקיעות כאלו לא עלו למרום זה זמן רב, רעש גדול עוררו תקיעותיך במרום. דעו לכם תלמידי היקרים, כל כונה בסודות הקבלה פותחות שער אחד במרום, ברם "לב נשבר" מפתח פלאים הוא, לב נשבר פותח את כל השערים כולם". (שבילי הבסט)

מצוות עשה מן התורה לשמוע תקיעת שופר בראש השנה שנאמר "יום תרועה יהיה לכם" (במדבר כט,א). וכמה תקיעות חייב אדם לשמוע בראש השנה? 9 תקיעות שהם: תקיעה, תרועה, תקיעה, 3 פעמים טה"כ 9 תקיעות, ושכן בשלוש מקומות בתורה מוזכר תרועת שופר וכל פעם כוז מלווה בתקיעה לפניה ואחריה.]

הזמנים ע"פ לוח "אור החיים" של אופק ת"א * **נא לא לעיין בזמן התפילה** * סוף זמן ק"ש 8:48-8:50

כניסת שבת: 6:47 יציאת שבת: 7:37 יציאת שבת: 8:24

[וההתרה כוללת הפרה של הנדרים והשבועות שנדר כל השנה וכן הודעה לבטל את הנדרים והשבועות שעתיד לנדור ולהישבע במשך שנה הבאה] (חז"ע סס).

ב. מאחר והתרת נדרים הכללית זו מציילה מהרבה נדרים ושבועות שנודר ונשבע במשך השנה, חובה קדושה שכל אחד ואחת ישתתפו בהתרה זו של ערב ראש השנה וערב יום כיפור (ד.ג.) [מ"מ צריך לדעת שאין היתר בזה לזלזל בנדרים ושבועות ולסמוך שיש לנו ביטול מראש, שלא יתן פתח לאדם לנדור ולהישבע כרצונו, שתקנה זו נועדה להציל ולא להתיר לכתחילה].

ג. טוב לעשות התרה זו הכללית לכתחילה בפני עשרה ועדיף שיהיו אנשים שמבינים את ההלכות שלומדים (חז"ע ימים נוראים עמ' מג) ואם אי אפשר אז בפני שלשה (סס).

ד. צריך כל אדם להבין את נוסח התרת הנדרים הכללית הזו ולא כמו שחושבים עמי הארצות שזו אמירת תחינה ובקשה גרידא (כה"ח סי' תקפ"א ס"ק נט, כל נדרי לגר"ז שטסמן פ"פ ס"ב).

ה. אישה שאינה יכולה להיות נוכחת בהתרת נדרים ושבועות הכללית הזו תמנה את בעלה שיהיה שליח שלה להתרת נדרים זו (הליכות עולם לגר"ע אב"א שאול ע"מ ג, פסקי תשובות סס) והבעל יכוון גם עבור אשתו [ובנוסף יוסיף "שתתירו לנו ולנפשתינו ולנשינו" או "שנדרנו ונשבענו אני ואשתי" וכיו"ב] (כל נדרי לגר"ז שטסמן פ"עט סי' ה, הליכות עולם סס, חז"ע סס).

הכנה מיום טוב ראשון של ראש השנה ליום טוב שני

א. אסור לבשל ולהכין מיו"ט ראשון ליו"ט שני אפילו בשני ימים טובים של רה"ש (ש"ע סי' תקג ס"א) ולא מועיל לזה עירוב תבשילין (ש"ע אפי"ס עמ' רמז). מ"מ אם עבר ובשל מיו"ט ראשון ליו"ט שני מותר לאכול מתבשיל זה בדיעבד (ש"ע סי' תקג ס"א) ואפילו עשה במזיד (משנ"ב ס"ק ג, חז"ע יו"ט עמ' נ) ולכן יש להכין את התבשילים של ליל שני לפני רה"ש כדי שבליל יו"ט שני יהיה האוכל מוכן.

ב. מותר לבשל סיר מלא בשר או דגים לפני סעודת הצהרים של יו"ט ראשון אע"פ שאינו צריך אלא לחתיכה אחת וכוונתו לאכול את הנותר ביו"ט שני, מ"מ לכתחילה צריך להיזהר שלא לומר בפירוש שמבשל לצורך יו"ט שני, אבל אחרי סעודת הצהרים אין להוסיף לסיר יותר ממה שצריך ביו"ט ראשון (ש"ע סי' תקג ס"א ומשנ"ב ס"ק י). **הטעם**: שתוספת משביחה יותר את התבשיל (משנ"ב ס"ק ה).

ג. אפילו דבר שאינו מלאכה אלא רק טרחה כהדחת קערות וצלחות אסור לעשות ביום טוב ראשון עבור יו"ט שני (סי' תרכ"ט מ"א ס"ק ג, חז"ע יו"ט עמ' נ). ולכן אין לשטוף את הכלים אחרי סעודה אחרונה ביו"ט ראשון שהרי מכין בזה את הכלים לסעודת ליל יו"ט שני (וילק"ו ש"ע ח"ב עמ' קט). אבל כוונת מותר לרחוץ האשון כל הזמן שותים בהם (וילק"ו ס"ק עמ' רנ"א).

ד. ניקוי השולחן אחרי הסעודה האחרונה ביו"ט ראשון מותר כדי שהבית יראה מסודר (וילק"ו ס"ק). אבל להכין את השולחן לסעודת ליל יו"ט שני של רה"ש אסור ביו"ט ראשון (סי' תרכ"ט ס"א בהגמ"א).

ה. אין להציע את המיטות ביו"ט ראשון עבור יו"ט שני אלא אם כן המיטה נמצאת במקום שעוברים וזהו גנאי ליו"ט שיישאר כך ונחשב לצורך יו"ט ראשון שמותר (כה"ח סי' קכ"ב ס"ק יד).

ו. מותר להוציא אוכלים, משקים או חלה קפואים ביו"ט ראשון כדי שיופשרו עבור סעודת ליל יו"ט שני של רה"ש ואין זה נחשב להכנה (ש"ע מקול" עמ' יתכן אור"ח ח"ג סי' לו ס"ב, חז"ע ש"ע ח"ב עמ' תמז, נטע גבריאל יו"ט פ"כ ס"ט). אבל לא ישימם על הפלטה או יחמם על מקור אש ביו"ט ראשון עבור ליל יו"ט שני (ד.ע. עיין כי דא מועיל עמ' קכ"ה עיין אור"ח ח"ג עמ' ריח).

ז. מותר להכניס למקרר בקבוקי שתיה ביו"ט ראשון של רה"ש כדי שיתקררו עבור ליל יו"ט שני של רה"ש ואין זה נחשב הכנה, ועדיף לשים בעוד היום גדול (וילק"ו ש"ע ח"ב עמ' רכ"ב ס"ק כו, עיין אדני שלמה לגר"ש מגנז סי' קכ"ג סי' דבגנת ילקו"י בזה, עיין חז"ע סס, אדני יספה לגר"י פינהגדלר ח"ח אור"ח סי' ע ענף ה).

הטעם: אין קבע לשתיה ועשוי לשתות בכל רגע (וילק"ו ס"ק).

ח. מדליקים נרות בליל יו"ט שני בצאת הכוכבים, אך אם רוצים להדליק ביו"ט ראשון סמוך לכניסת יו"ט שני מותר רק כשמתחיל להחשיך ונחשב שיש לו צורך בזה עדיין ביו"ט ראשון ולכן אין זה נקרא מכין מיו"ט ראשון ליו"ט שני (ש"ע ר"ב פ"ה ח"ד סי' סג, שמירת מועדים לגר"ש נכ"י עמ' 292, שמירת שבת כהלכה פ"מ ס"ג, משנ"ב סי' תקד ס"ק לג).

ט. אסור לגלול ס"ת ביו"ט ראשון של רה"ש ליו"ט השני לקריאה (משנ"ב סי' תרכ"ז ס"ק ה כה"ח ס"ק יב). אך אם קורא בתורה מס' פסוקים באותו מקום שגלל לשם, הוי לימוד לשעתו ולא נקרא הכנה (ערוך הגולן סי' תרכ"ז ס"ב).

כנסים תורניים באשדוד בבי"כ החיד"א שד' יצחק הנשיא 22 אזור ג'

* **ביום שני כג' באלול ב-9:00 בערב - לציבור הרחב עם הרב חיים רבי בנושא יום הדין** (8:30 ערבית)

* **ביום שלישי כד' באלול ב-8:00 בערב - לנשים עם גב' טליה בסיפור אישי והר' ברכה אחינית הבבא סאלי**

* **ביום רביעי כה' אלול ב-9:00 בערב - לגברים עם הרב אברהם עדס בנוש' ארבעת המינים** (8:30 ערבית)

חיוזק מגני תפילות באשדוד בי"כ רשב"י רח' דב גור 42 [מקלט] אזור ו' מנחה 6:45, ערבית 7:45

אולם עקב אריכות הגלות, נתעורר לנו ספק בתרועה האמורה בתורה האם היא האנחה כדרך שיאנח האדם פעם אחר פעם כשידיאג לבו מדבר גדול, והיא מה שאנו קוראים שברים? או שהיא יללה כמו שמייילים האנשים בעת שמייבבים והיא מה שאנו קוראים תרועה? או אולי שניהם יחד האנחה והיללה שדרכה לבוא אחריה שכן דרך הדואג להתאנח תחילה ואח"כ מיייל? והן הנקראות תרועה בתורה? לכן אנו נושמים הכל לצאת מידי כל ספק, תקיעה, שברים, תרועה, תקיעה 3X; תקיעה, שברים, תקיעה 3X. נמצא מניין כל התקיעות שאנו תוקעים כדי להסתלק מן הספק – 30 קולות. (גמ' ראש השנה לד-ה, ש"ע ס' תקצ). בזמן חז"ל אסרה מלכות הרשעה לתקוע בשופר כיון שסברה שזהו איתנות לאויב, כשראו חז"ל כך העבירו את התקיעות לתפילת מוסף שאז כבר התאחד היום ואין בלשי המלכות מסתובבים. הגענו ל-60 קולות (30 במיושב ו-30 של מוסף). ואיך הגענו ל-101 קולות שתוקעים היום? בפסוק של יבבת אם סיסרא שבכחה על בנה שבנושע לחזור (שיעל הרגה אותו) ושממנו לומדים את פירוש המילה תרועה יש 101 אותיות. חז"ל למדו מזה ש-101 פעמים צעקה אם סיסרא יבבות אכזריות אולם צעקה אחת היתה של רחמים כמו כל אמא כנגד 100 היבבות האכזריות (שפטים הכח) אנו תוקעים 100 קולות של רחמים בשופר ומנהג הספרדים להוסיף עוד קול ל-101 כמניין מיכאל שימליץ עלינו רחמים. אע"פ שהתקיעה בשופר בראש השנה היא גזירת הכתוב היו שכתבו טעמים לדבר:

* העולם נברא בכ"ה באלול והאדם בראש השנה, לכן ביום זה אנו ממליכים עלינו את הקב"ה שהוא מלכו של עולם, ומקובל שממליכים מלך תוקעים בשופר. וזו עבודת היום בראש השנה להמליך את הקב"ה עלינו בכל תחומי החיים, שהכל בידו והכל ממנו. כמאמר הגמרא (ראש השנה טז.) "אמר הקב"ה אימרו לפני בראש השנה מלכויות, זיכרונות ושופרות, מלכויות כדי שתמליכוני עליכם, זיכרונות כדי שיעלה זיכרוכם לפני לטובה ובמה? בשופר".

* התקיעות מזכירות לנו את איילו של יצחק אבינו ב"עקידה", וכפי שמסר יצחק נפשו כך גם אנו נמסור נפשנו על קדושת שמו יתברך (ס' התודעה).

השופר הקטן

מעשה שהיה

אנו מתגוררים בשכונה שנחשבה לפני כ-30 שנה לשכונה שלא מומלץ לגור בה, גדלו בה ילדים ונערים שפנו לעולם הפשע, היו מלחמות כנופיות וכלל לא היה פשוט לחנך בה ילדים. אך משפחות טובות הצליחו כי כאשר נותנים לילד דוגמא אישית, מתחברים אליו ומעניקים לו אהבה וגם גבולות ניתן להצליח למרות הקושי. וכך עשינו בעלי ואני, גידלנו בנים ובנות שהלכו לבית הספר מחוץ לשכונה ולא התחברו לילדי השכונה אם כי התייחסנו באדיבות לכולם. ילדנו היו חשופים למראות שילד רגיל אינו חווה ושמעו מושגים שילדים רגילים אינם שומעים אך בסייעתא דשמיא הצלחנו לנתק אותם מחברים רעים וממערבות יתר... הבנים הלכו לישיבות והבנות לסמינרים. שלומי היה בן הזקונים שלנו, שנה לאחר שנולד חיתנו את בתנו הראשונה. הוא היה ילד פיקח, חכם ונבון, מתוק אמיתי. כשהגיע לכיתה א' החל להתלונן על כאבי בטן, הלכנו לבדיקות אמרו שזה כלום אך הכאבים גברו. פנינו לרופא פרטי שהפנה אותנו לבדיקות שגילו שיש לו גידול בבטן. כל המשפחה התגייסה למענו, הוא אושפז ועבר מספר ניתוחים והחל בטיפול כימי, היינו יושבים לידו ומספרים לו סיפורים והוא היה מקשיב ושואל שאלות. יום אחד אמר לי: "אימא, לא שאלת אותי מה אני רוצה להיות שאהיה גדול." כבשתי את הדמעות שעלו בעיניי ושאלתי אותו: "שלומי, תגיד, מה אתה רוצה להיות שתהיה גדול?", "אני רוצה להיות שופר, אני אסע במכונית של המשטרה, הפעיל את הסירנה ואשמור על כל השכונה". "זה מצוין, השכונה שלנו באמת זקוקה לשופר כמורך, אני בטוחה שתצליח בתפקיד הזה...." באותו לילה לא עצמתי עין, בתוך ליבי ידעתי ששלומי לא יזכה להיות שופר שיהיה גדול, הרופאים דיברו איתנו ואנו ידענו את האמת המרה, הוא לא יוכל לשרוד אפילו שנה.... למחרת הלכתי לתחנת המשטרה הממוקמת בלב השכונה וביקשתי לדבר עם פקד עופר. פקד עופר היה שופר אך למעשה היה חצי עובדת סוציאלית והוא הכיר את כל המשפחות. את הילדים בשמותיהם. לפחות אלה מעל

גיל 15, את כל הקשיים וההתפתחויות. "אני מכבד אותך, את אחת האימהות היחידות שמעולם לא נאלצתי לברר מה קורה עם אחד מילדיה ועוד בבלוק שלכם..", "תודה פקד עופר, אני צריכה ממך טובה אמרתי", "מה שתבקשי" השיב. "זה הבן שלי שלומי, הוא בן 7 וחולה במחלה....", "השם ישמור, שיהיה בריא" אמר, "כולם מתפללים לרפואתו, אך יש לי בקשה ממך, שלומי אמר שהוא רוצה להיות שופר, לא אשקר לך שאם היה בריא הייתי מסבירה לו שהחלום שלי שיהיה צדיק ורב, לא שופר, אבל ילדים זה בסדר שיהיו להם דמיונות כאלה, ואני... בגלל המצב מבקשת ממך לחשוב על רעיון...לתת לו לנסוע בניידת, להפעיל את הסירנה או משהו". הוא התרגש מאד ואמר: "תני לי לחשוב כמה רגעים" ונעלם באחד החדרים כשחזר הודיע "אנחנו נעשה יותר מכך, אנחנו נהפוך את שלומי לשופר של הכבוד, הוא יוכל לבוא לתחנת המשטרה, לענות לטלפונים וגם לצאת לסירים לא מסוכנים, אם תארגני תחפושת של שופר, אנחנו ניתן לו דרגות אמיתיות וסמלים שירגיש ממש שופר אמיתי". יומיים לאחר מכן הלבשתי לשלומי את התחפושת והבאתי אותו לתחנת המשטרה. כל השוטרים הקיפו אותו והושיבו אותי בעמדת היומנאי ונתנו לו הרגשה של שופר אמיתי. במהלך הימים הבאים הייתה מגיעה ניידת ולוקחת אותו לסיר. באחד הסירים ביקש ממנו השופר להישאר בניידת והוא עלה לבקר בדירה של חשוד בגניבה, שלומי השתעמם והחליט לעלות לדירה, הוא נקש על הדלת ונכנס, התיישב ליד החשוד ואמר: "אז, מה מורדוך, לא חבל?" מורדוך עברין צעיר ידע מיהו שלומי והשיב: "אני אהיה בסדר, לא יהיו בעיות", "אני צריך שתשים את היד על המזוזה ותבטיח לי" אמר שלומי, וכך היה. "אתה יכול לראות את העניין כסגור, בא, אין לנו זמן, יש לנו עבודה רבה בשכונה", אמר שלומי לשופר. הסיפור התפרסם בשכונה גם סיפורו של שלומי הילד החולה המשמש כשופר יצר חיבור של שתיקה בין השוטרים לאחרון העבריינים והמלחמות בין הכנופיות פסקו כדי שהוא לא יפגע ויוכל ליהנות מתפקידו בזמן המועט שנותר לו. כל זה נמשך כחודש, כל השכונה מראשון שוטריה ועד אחרון גנביה עקבו בעצב אחר שלומי. פקד עופר לא סיפר הרבה אבל אמר לנו: "מה שהשגנו בתוך חודש בזכות הילד הזה, ובלי מלחמות לא היינו משיגים במשך שנים גם אם היינו משתמשים בכל האמצעים העומדים לרשותנו". מצבו של שלומי הלך והחמיר, הוא כמעט לא יכל לצאת מהבית למעט גיחות לסיר קצר בניידת. ויום אחד באמצע הסיר איבד שלומי את הכרתו, הוא הובהל לבית חולים וראינו איך הוא נעלם לנו מבין האצבעות. בשעות האחרונות לחייו הגיעו לבית החולים ניידות וגם רכבים נוצצים, והמסדרון של המחלקה היה גדוש בשוטרים ובאלה שהם צריכים לתפוס. בחדר שכב שלומי, אמרנו תהילים ובכינו חרש לפתע פקח שלומי את עיניו ואמר לעופר: "תשים לי את הכובע של השופר, אני חושב שהוא נפל". עופר הוריד את כובעו והניח על ראשו של שלומי, הוא הסב את פניו ובכה, גם שני הברנשים בכו. שלומי חיך וסימן להם להתקרב "תודה שבאתם לכאן, ודאי באתם לעשות 'שולם' עם עופר, 'לכבודך' אמרו בכי. 'תגיד עופר הייתי שופר טוב?' שאל שלומי, "כן, היית שופר טוב, הבאת שקט לשכונה". שלומי חיך את חיוכו האחרון ואמר: "אבא, אימא, אני אוהב אתכם כל כך, תודה שהרשיתם לי להיות שופר" ואז עצם את עיניו. 25 שנה עברו מאז, השכונה שלנו כיום חרדית לחלוטין, אבל אני חושבת שאת החיבור הראשוני בין המשטרה לגורמים שהרסו אותה, יצר שלומי בחייו ואולי בעצם במותו. (אנשים מספרים על עצמם 7 ח. ולדר)

הלכות ערב ראש השנה

פינת ההלכה

התרת נדרים א. נוהגים לעשות "התרת נדרים ושבועות" הכללי בבית הכנסת

בערב ראש השנה ובערב יום הכיפורים, כדי להינצל מעונש נדרים ושבועות שנדר ונשבט בכל ימות השנה (וכפ"ח ס' תפ"א א ס"ה טז, בכלי יוסף ס' תפ"א ס"ה ב"א, חז"ל ימים נוראים עמ' מז, תורת מועדים ס' ז כ"ו)